

УДК 502.656

## **ПРАВНА ЗАЩИТА НА ВОДИТЕ ОТ ЗАМЪРСЯВАНЕ И РАЗХИЩАВАНЕ ПО БЪЛГАРСКОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО**

**Р. Р. Великова**

**ВТУ "Св. св. Кирил и Методий", Велико Търново, България**

### **I. ВЪВЕДЕНИЕ**

Като един от основните компоненти на околната среда водите имат важно значение за жизнената дейност в биосферата, за битовото, стопанското и културното развитие на човешката цивилизация. Опазването на водите има два главни аспекта. Единият от тях е свързан с опазването им от замърсяване, а другият - с опазването им от разхищаване. Опазването на водите от замърсяване е свързано с качествената страна на проблема за опазване на водните ни ресурси.

Някои от фактите, които обуславят необходимостта от установяване на правна уредба в тази област са, че от една страна замърсяването на водите води до намаляване на количеството вода, необходима за определени видове водоползване, а от друга страна, че употребата на замърсени води причинява увреждане на човешкото здраве.

### **II. ИЗЛОЖЕНИЕ**

#### **1. Правна защита на водите от замърсяване**

Основен източник на замърсяване на водите у нас са промишлените предприятия. Други източници на замърсяване са битовите отпадъчни води, както и селското стопанство, поради употребата на различни химически торове и препарати (те водят до замърсяване на водите със сулфати и нитрати).

Основен нормативен акт е Законът за водите [1], като субсидиарно се прилагат Закон за опазване на околната среда [2], Закон за защитените територии [3], Закон за биологичното разнообразие, Закон за управление на отпадъците [4], Закон за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологичните щети [5] и др.

Правните мерки по Закона за водите са [1]: 1) установяване на общо задължение за физическите и юридическите лица - водоползватели и ползватели на водни обекти да опазват околната среда при извършване на общото и стопанското водоползване (чл.8, ал.3); 2) установяване на разрешителен режим за отвеждане на замърсители в подземните води в случаите по чл. 118а, ал.2, като разрешението се издава от министъра на околната среда и водите; 3) установяване на разрешителен режим за инжектирането на въглероден двуокис природен газ или втечнен нефтен газ в подземните водни обекти; 4) установяване на разрешителен режим за заустването на отпадъчни води; 5) нормиране на качеството на водите - Тези норми имат

две разновидности като имисионните се определят от различни министерства в зависимост от вида на водоползването, а емисионните се определят от министъра на околната среда и водите, министъра на регионалното развитие и благоустройство и др.; 6) установяване на специални правила свързани с опазването на подземните води от замърсяване (чл. 118а-118з); 7) установяване на задължение за В и К операторите да осигуряват пречистване на повърхностните води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване (чл. 119, ал. 3); 8) установяване на задължение за създаване на санитарно-охранителни зони около водоземните съоръжения за питейно-битово водоснабдяване, както и около водоземните съоръжения за минерални води, използвани за лечение, профилактика и т.н. (чл. 119, ал. 4, т.2); 9) установяване на задължение за лицата които стопанисват канализационните мрежи и пречиствателните съоръжения, да ги поддържат в техническа и експлоатационна изправност и да осигуряват непрекъснатата им нормална експлоатация (чл.126, ал. 1); 10) установяване на забрана за въвеждане в експлоатация на обекти и осъществяването на дейности без пречиствателни съоръжения, освен в случаите, когато те не са необходими (чл. 127, ал. 2); 11) установяване на специални правила относно целите за опазване на околната среда по отношение на водите, включително за тяхното качество (чл. 156а - 156ж); 12) установяване на изисквания за опазване на водите от замърсяване при съставянето на програми от мерки за опазване и възстановяване на водите - тези програми от мерки се разработват за всеки район на басейно управление, включително за частта от международен такъв, в рамките на планове за управление на речните басейни; 13) установяване на изисквания за опазване на водите от замърсяване в планове за управление на речните басейни (чл. 157, ал. 1, т. 2); 14) установяване на специални правила, свързани с мониторинга за качеството на водите и със зоните за защита на водите; 15) финансиране на дейности, свързани с опазването на водите от замърсяване; 16) налагане на принудителни административни мерки (чл. 199 и 199а).

Правните мерки по други закони са:

- 1) по Закон за опазване на земеделските земи (ЗОЗЗ) - установяване на задължение за собствениците или ползвателите на земеделските земи да не замърсяват повърхностните и подземните води при ползването на тези земи (чл. 5, ал. 1 и 3); установяване на забрана за използване на напояване на отпадъчни води, съдържащи вредни вещества и отпадъци над допустимите норми (чл. 6, ал. 2) [6];
- 2) по Закон за защитените територии (ЗЗТ) - посочване на водните площи като един от основните компоненти на защитените територии (чл. 6, ал. 1); установяване на задължение разпоредбите на ЗЗТ да се прилагат за всички защитени територии независимо от собствеността върху водните площи в тях (чл. 7, ал. 1) [3]; установяване на задължение определянето на забраните и ограниченията за

- извършване на дейности в границите на вътрешния пояс от санитарно-охранителните зони, попадащи в защитени територии, да се извършва по реда на Закона за водите (чл. 7, ал. 2) [1] и др.;
- 3) по Закон за лечебните растения (ЗЛР) - установяване на специални правила за опазване на лечебните растения намиращи се във водите и водните обекти (чл. 19) [7];
  - 4) по Закон за опазване на околната среда (ЗООС) - задължение за дългосрочна държавна политика по опазване на водите и водните обекти основаваща се на рационално управление на водите [2] и др.

Отговорността за нарушаване на законодателството за опазване на водите от замърсяване е няколко вида: административнонаказателна, гражданска (тя е деликтна и се осъществява по общия гражданскоправен ред), екологоправна имуществена отговорност (когато нарушителят е юридическо лице) и наказателна отговорност (по НК).

## **2. Правна защита на водите от разхищаване**

Опазването на водите от разхищаване е свързано с количествената страна на проблема за опазване на водните ни ресурси. Нормативните актове, свързани с тази материя, са същите като тези при опазване на водите от замърсяване.

Правните мерки по Закона за водите са [1]: 1) установяване на общо задължение на физическите и юридическите лица - водоползватели и ползватели на водни обекти да опазват околната среда при извършване на общото и стопанското водоползване (чл. 8, ал. 3); 2) установяване на специални правила, свързани с използването на водите и водните обекти (чл. 39 – 49); 3) установяване на разрешителен режим (чл. 50 – 87); 3) установяване на специални правила относно предоставянето на концесии върху води водни обекти и водостопански системи и съоръжения (чл. 93 - 102е); 4) установяване на специални правила, свързани с поземлените сервитути, свързани с водните обекти (чл. 103-115); 5) установяване на специални правила относно опазването на водите и водните обекти (чл.116-136); 6) установяване на националното и басейното равнище на управление на водите (чл. 148-156); 7) установяване на специални правила относно програмите от мерки за опазване и възстановяване на водите (чл. 156м-156р); 8) финансиране на дейности, свързани с опазването на водите от разхищаване, извършвано в рамките на специалните правила относно финансовата организация и икономическото регулиране на опазването на водите (чл.192-198); 9) налагане на принудителни административни мерки (прекратяване на водоползването и/или ползването на водните обекти; спиране на дейности, в резултат на които се разрушават руслата или бреговете на реките; спиране на дейности, в резултат на които се нарушават обществени интереси и/или придобити права, като разширителното и локическото тълкуване на посочената разпоредба може да ни доведе до извода, че тя се отнася и до опазването на водите от разхищаване.

Отговорността за нарушаване на законодателството за опазване на водите от разхищаване и тук е няколко вида: административнонаказателна, гражданска (може да бъде договорна или деликтна), екологоправна имуществена и наказателна отговорност.

### **III.ЗАКЛЮЧЕНИЕ**

Водите са необходима част от живота на хората, затова тяхното опазване от замърсяване и разхищаване е важно. Правната уредба относно тази защита на водите съдържа правила, чието спазване ще спомогне за правилното и по-икономично потребление на водните ресурси.

### **Използвана литература**

1. Закон за водите, Обн., ДВ, бр. 67 от 27.07.1999 г., в сила от 28.01.2000 г., последно изм. ДВ бр. 61 от 11.08.2015 г.
2. Закон за опазване на околната среда (ЗООС), посл.изм. и доп., ДВ, бр. 12 от 03.02.2017 г.
3. Закон за защитените територии, посл. изм. ДВ. бр.58 от 18 Юли 2017г.
4. Закон за управление на отпадъците, изм. и доп., бр. 105 от 30.12.2016
5. Закон за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологичните щети, посл. изм. ДВ. бр.58 от 18 Юли 2017г.
6. Закон за опазване на земеделските земи, изм. ДВ. бр.58 от 18 Юли 2017г.
7. Закон за лечебните растения, изм. ДВ. бр.58 от 18 Юли 2017г.
8. Пенчев, Г. Екологично право. Обща част. С.: Феней, 2011; 349.6/П36
9. Петрова, М. и др. Европейски индустриални и екологични стандарти в ИНТЕРНЕТ (ISO 9000 и 14000), ТУ Габрово, 2001, 126 с.
10. Федотова Иванова Е., Петрова М.М. Информационные системы управления и мониторинга структурных фондов ЕС в Болгарии и Латвии. В сб.: Инновации в технологиях и образовании. Сб. статей участников IX Международной научно-практической конференции "Инновации в технологиях и образовании", КузГТУ, г. Белово. 2016. С. 134-138.